

RIETAVO kunigaikščio Bogdano Oginskio įkurta muzikos mokykla ir jos tradicijų tęsimas

Iš ciklo „Kultūrinio turizmo maršrutai po muzikinėmis tradicijomis garsėjančius Žemaitijos dvarus: Rietavas > Plungė > Kretinga > Palanga

Nutarę pakeliauti po Žemaitijos dvarus, labiausiai garsėjančius savo muzikinėmis tradicijomis, be abejo, pirmiausiai į maršrutą įtrauksime Rietavą, kuriame 1872–1909 m. veikė gerą muzikinį išsilavinimą turėjusio kunigaikščio Bogdano Oginskio (1848–1909) dvare įkurta pirmoji, griežto reglamentavimo neturėjusi profesionali muzikos mokykla, kuri nuo 1874 m. buvo trimetė, penkiametė, o nuo 1883 m. – šešiametė. Šios mokyklos auklėtiniai gyvendavo dvaro sodyboje buvusiame mokinių bendrabutyje, gaudavo maitinimą, uniformą, muzikos instrumentus, jiems buvo mokama ir stipendija. Čia mokydavosi jaunuoliai ne tik iš Žemaitijos, bet ir iš kitų Lietuvos etnografinių regionų, net iš užsienio.

Rūmuose kunigaikščiai turėjo sukaupę turtinę, naujais leidiniais papildomą orkestro natoteką, kaupė ir nuolat atnaujindavo moksleivių ugdymui ir orkestrantų koncertavimui reikalingus tuo metu brangius muzikos instrumentus.

Mokykloje jaunuoliai buvo mokomi muzikos teorijos disciplinų, groti styginiais ir pučiamaisiais instrumentais, vargonuoti, giedoti bažnytines giesmes, jodinėti arkliais (to reikėjo mokėti norint lydėti Oginskius jų kelionių metu). Jie giedodavo Rietavo bažnyčios chore, padėdavo dirbti dvaro laukuose, budėdavo ugniagesių bokšte. Mokykloje veikė choras, simfoninis ir pučiamųjų orkestrai. Baigę šios mokyklos kursus jos auklėtiniai tapdavo Rietavo dvaro orkestro muzikantais, dalis – vargonininkais. Dvaras išlaikydavo orkestrantus, jiems mokėdavo atlyginimą, aprūpindavo instrumentais, drabužiais, paradine uniforma.

Nuo 1880 m. muzikos mokykloje veikęs pučiamųjų orkestras vasarą vykdavo koncertuoti į įvairias Žemaitijos vietas – į Plungę, Kretingą, Palangą, pa-

Rietavas. Vlado Gaudiešiaus nuotrauka

siekdavo ir Rygos pajūrį, Sankt Peterburgą (Rusija).

Gabiausių moksleivių lavinimu B. Oginskis rūpindavosi ir jiems baigus mokyklą – siūsdavo juos mokytis į aukštąsias mokyklas, remdavo finansiškai.

Tarp iškiliausių Rietavo dvaro mokyklos auklėtinių yra žymių muzikų: Varšuvos konservatorijos profesorius Aloyzas Butkevičius, kornetininkas, violončelininkas, dirigentas Mykolas Butkevičius, kompozitorius, pedagogas ir kapelmeisteris Emerikas Gailevičius, dirigentas, Čikagoje apie 1905 m. įkurto orkestro „Lithuania band“ organizatorius ir vadovas Vytautas Lukauskas, kapelmeisteris, kompozitorius, pirmojo lietuvių vaikų choro ir pirmojo lietuviško karo orkestro įkūrėjas Juozapas Gudavičius, klarnetininkas ir kompozitorius Petras Stankevičius, kapelmeisteriai, pedagogai, atlikėjai Pranas ir Mikas Olšauskai, Mykolas Ženstavičius, Adomas Šalkauskas, Steponas Butkevičius, Jonas Kudokas, Pranciškus Dovydavičius, Varšuvos mažojo teatro dirigentas Juozas Goštautas, vargonininkai, chorvedžiai Vladislovas Krasauskas, Antanas Montvila,

Atstatytas Rietavo muzikos mokyklos XIX a. pastatas, kuriame dabar veikia Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus. Danutės Mukienės nuotrauka

Nuotraukose (iš kairės): Rietavo muzikos mokyklos įkūrėjas kunigaikštis Bogdanas Oginskis ir Rietavo muzikos mokyklos orkestras (vadovas Jozefas Mašekas) apie 1897-uosius metus. Fotografai nežinomi. Nuotraukos iš Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus rinkinių

Liudvikas Liutikas bei daugelis kitų.

Rietavo dvare veikusiam orkestrui, o kartu ir mokyklai 1873–1880 m. vadovavo Juozas Kalvaitis, 1880–1882 m. – Varšuvos konservatorijos vargonų klasės profesorius Aloyzas Butkevičius, 1883–1905 m. – čekų muzikas, pedagogas Jozefas Eduardas Mašekas, buvęs ir simfoninio bei pučiamųjų instrumentų orkestrų dirigentas, o 1906–1927 m. Salantuose (Kretingos raj.) dirbęs dvaro raštininku ir administratoriumi. 1906–1909 m. Rietavo dvaro mokyklai ir orkestrui vadovavo Varšuvos konservatorijos absolventas, violončelistas ir kornetistas Mykolas Butkevičius. 1891 m. mokyklos choro vadovu ir vargonininku 6 mėnesius dirbo Rietavo bažnyčioje vargoninkavęs kompozitorius Juozas Naujalis. Jozefo Mašeko įkurtam dvaro simfoniniam orkestrui priklausė apie 60 mokyklos absolventų. Šis orkestras grodavo Vakarų Europos ir rusų kompozitorių kūrinis, tarp jų ir Lietuvoje šio orkestro pirmą kartą atliktą Piotro Čaikovskio „Iškilmingąją uvertiūrą 1812 metai“, kompozitoriaus, valstybės veikėjo, diplomato, buvusio Rietavo dvaro šeimininko, Bogdano Oginskio senelio Mykolo Kleopo Oginskio polonezus „Atsisveikinimas su tėvyne“, „Šimtmečių takais“ bei kitus gana sudėtingus kūrinius.

1904 m. orkestro veikla sumenko – dalį orkestro muzikantų (30) Oginskiai išsivežė į Bobreko dvarą (prie Osvencimo, Lenkija), kurį buvo paveldėjusi Bogdano Oginskio žmona – kunigaikštienė Marija Gabrielė Potulicka Oginskienė (1855–1927). Bobreke orkestrui vadovavo Jonas Jakaitis.

Rietavo muzikos mokykla buvo uždaryta 1909 metais, kai mirė kunigaikštis B. Oginskis.

Daugelį metų rietaviškiai puoselėjo viltį ją atkurti. Pirmieji žingsniai šia kryptimi buvo padaryti 1962 metais, prie tuometinės Rietavo vidurinės mokyklos (direktorė Ada Meškauskienė) įsteigus visuomeniniais pagrindais savaitgaliais veikusią muzikos mokyklą. Joje dirbo iš Klaipėdos rajono Endriejavo miestelio atvažiuojantis mokinių labai mėgiamas muzikos mokytojas Petras Višinskis. Jis tada atrinko apie 15–20 muzikai gabių mokinių ir įsteigė fortepijono, akordeono ir pučiamųjų instrumentų klases. Bet... P. Višinskis netikėtai mirė ir šios muzikos mokyklos veikla nutrūko. Vėliau, 1967 m., Plungės vaikų muzikos mokykloje buvo įkurtas Rietavo muzikos mokyklos filialas, kuriame dirbo mokytojai Jūratė Mazurkevičienė, Stasė Bandzienė bei Violeta ir Antanas Česai. Na o 1970-aisiais Rietave kaip savarankiškai veikianti buvo atkurta kunigaikščio Bogdano Oginskio muzikos mokyklos tradicijas tęsianti Rietavo vaikų muzikos mokykla. Jai iki 1996 m. lapkričio 28 d. vadovavo Virginija Rūta Baliutavičienė. Iš pradžių mokykla turėjo tik tris klases. Užsiėmimai vykdavo Rietavo žemės ūkio technikumų pastate. Čia mokėsi 55 Rietave ir jo apylinkėse gyvenę vaikai. Mokytoja Galina Karčevskaja mokė groti fortepijonu, Algirdas Pakalnis dirbo su pučiamųjų klases moksliviais, Nina Blyžienė mokė muzikos teorijos ir groti kanklėmis, o Justinas Krėpšta – griežti smuiku.

(Nukelta į 16 p.)

Iš kairės: kolonada, ženklinanti Rietavo kunigaikščių Oginskių buvusių rūmų vietą, paminklas „Akmeninė gėlė“ (skulptorius Regimantas Midvikis), skirtas Rietavo kunigaikščių Oginskių atminimui; dabartinės Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokyklos pastatas. Danutės Mukienės nuotraukos

Antraisiais mokyklos gyvavimo metais čia jau dirbo ir jauni specialistai, atvykę iš Klaipėdos Stasio Šimkaus aukštesniosios muzikos mokyklos: fortepijono specialistė Irma Veseraitė, akordeonininkė Danutė Matelienė ir pučiamųjų mokytojas Paulius Matelis. Solfedžio ir privalomojo instrumento pamokas dėstė Romas Dargis ir Liudas Gedgaudas.

Vėliau mokyklai vadovavo Algirdas Kazys Jankauskas. Jis, tęsdamas B. Oginskio muzikos mokyklos tradiciją, atkūrė pučiamųjų instrumentų orkestrą. 1995-aisiais šioje mokykloje pradėjo veikti teatrinio meno klasė ir šeštadieninė dailės klasė. Tada šiai mokyklai buvo suteiktas Rietavo meno mokyklos statusas.

A. Jankauską direktoriaus pareigose pakeitė Rita Urniežienė. Jos vadovavimo laikotarpiu mokykla pavadinta Mykolo Kleopo Oginskio vardu. Mokyklai yra vadovavusi ir Jolita Budriuvienė, o nuo 2018 m. joje direktoriaus pareigas eina Nerijus Jasinskas.

2023 m. rudenį prie Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokyklos iškilio ir spalio 5 d. minint Rietavo muzikos mokyklos 150-metį buvo pašventintas Rietavo meno mokyklos vadovo Nerijaus Jasinsko ir Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus direktoriaus Vyto Rutkausko iniciatyva pastatytas meninis akcentas-varpinė, liudijanti apie gražias šio miesto muzikines tradicijas.

DAUGIAU APIE RIETAVO DVARO MUZIKOS MOKYKLĄ IR JOS AUKLĖTINIUS SKAITYKITE:

1. Laima Kiauleikytė: „Lietuvos dvarų muzikos kultūra tautinio atgimimo išvakarėse“ (Fragmentai

Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokyklos logotipas

iš to paties pavadinimo Laimos Kiauleikytės straipsnio, išspausdinto „Menotyros“ žurnalo 1998 m. pirmame numeryje, p. 58–62): <https://zemaitiuzeme.lt/aktualijos/laima-kiauleikyte-lietuvos-dvaru-muzikos-kultura-tautinio-atgimimo-ismakarese/>.

2. „Rietavo ir Plungės kunigaikščių Oginskių dvaro orkestrų vadovai, auklėtiniai“, *Žemaičių žemė*: <https://zemaitiuzeme.lt/aktualijos/rietavo-ir-plunges-kunigaiksciu-oginskiu-dvaro-orkestru-aukletiniai/>.

Naudota literatūra:

1. Vytautas Povilas Jurkštas, Paulius Vaniuchinas, „Rietavo muzikos mokykla“, *Visuotinė lietuvių enciklopedija*: <https://www.vle.lt/straipsnis/rietavo-muzikos-mokykla/>.

2. „Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokykla“. *Vaiko diena*: <https://vaikodiena.lt/imone/rietavo-mykolo-kleopo-oginskio-meno-mokykla/>.

Tęsinys kituose žurnalo numeriuose

Parengė Rimantas Mingėla